

Стенограма

Х У Д О Ж Е Ш Т В Е Н
С Ъ В Е Т

София 15 май 1986

П Р И С Ъ С Т В У В А Щ И

ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ - ПРЕДСЕДАТЕЛ

Ч Л Е Н О В Е:

БАНЧО БАНОВ

АНТОНИЯ КАРАКОСТОВА

КОНСТАНТИН ИЛИЕВ

ЕНЧО ХАЛАЧЕВ

АСЕН ШОПОВ

НИКОЛАЙ ЛЮЦКАНОВ

СТЕФАН ДАНАИЛОВ

ГЕОРГИ ГАЙТАНИКОВ

ГАЛИНА АСЕНОВА

АТАНАС ВЕЛЯНОВ

АСЕН МИЛАНОВ

ВИОЛЕТА ГИНДЕВА

ИВАНКА ДИМИТРОВА

САВА ХАШЬМОВ

ТАНЯ МАСАЛИТИНОВА

АДРИАНА АНДРЕЕВА

НИКОЛАЙ ПАРУШЕВ

ЮЛИАН ВУЧКОВ

О Т С Ъ С Т В У В А Щ И

ПЕЛИН ПЕЛИНОВ

ВЕЛКО КЪНЕВ

АНДРЕЙ ЧАПРАЗОВ

СЛАВКА СЛОВОВА

МАРГАРИТА ДУПАРИНОВА

ЛЮБОМИР КАБАКЧИЕВ

ИЗКАЗВАНИЯ

	стр.
МАРИЯ ДИМАНОВА	2
НИКОЛАЙ ЛЮКАНОВ	2
ГЕОРГИ ГАЙТАНИКОВ	3
АСЕН ШОПОВ	3
ТАНЯ МАСАЛИТИНОВА	5
АТАНАС ВЕЛЯНОВ	6
СТЕФАН ДАНАИЛОВ	7
АСЕН ШОПОВ	7
АДРИАНА АНДРЕЕВА	9
ГЕОРГИ ГАЙТАНИКОВ	9
КОНСТАНТИН ИЛИЕВ	10
СТЕФАН ДАНАИЛОВ	11
АНТОНИЯ КАРАКОСТОВА	11
НИКОЛАЙ МИЛЕВ	13
ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ - ПРЕДСЕДАТЕЛ	13
НИКОЛАЙ ЛЮКАНОВ	14
ПРЕДСЕДАТЕЛ - ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ	15
ТАНЯ МАСАЛИТИНОВА	15
ИВАНКА ДИМИТРОВА	16
ИЛИЯН ВУЧКОВ	18
ТАНЯ МАСАЛИТИНОВА	21
НИКОЛАЙ ЛЮКАНОВ	21
ЮЛИЯН ВУЧКОВ	23
АСЕН МИЛАНОВ	23

АСЕН ШОПОВ	24
АДРИАНА АНДРЕЕВА	25
ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ - ПРЕДСЕДАТЕЛ	26
НИКОЛАЙ ЛЮКАНОВ	27
ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ - ПРЕДСЕДАТЕЛ	27
АСЕН ШОПОВ	27

НАРОДЕН ТЕАТЪР "ИВАН ВАЗОВ"

Стенограма

Х У Д О Ж Е С Т В Е Н
С Ъ В Е Т

Състоял се на 10 май 1986 година в
Заседателната зала на Народен театър "Иван Вазов"

НАЧАЛО: 17.00 ч.

КРАЙ: 19.40 ч.

О Т К Р И В А Н Е:

ПРЕДСЕДАТЕЛ ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ:

ДРУГАРКИ И ДРУГАРИ,

Имаме ^Кворум и откривам заседанието като предлагам
следния

ДНЕВЕН РЕД:

1. Обсъждане проект за костюми на "Чичовци"

2. Обсъждане проект за декор и костюми на "Троянките".

3. Обсъждане и приемане на репертоара за сезон 1986/1987 г.

4. Разни.

По първа точка от дневния ред - моля Мария Диманова да ни запознае с проекта за костюмите на "Чичовци".

МАРИЯ ДИМАНОВА:

Опитахме се да работим успоредно и декора и костюма. Костюмите, които предлагаме, не са съвсем автентични. Има едно общо нещо при всички. Може би забелязвате мъжете са с потури и с алафранги в горната си част. Търсено е съвсем съзнателно. Ще има може би някакво леко дооцветяване на алафрангите.

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ:

Имате думата за изказвания по проекта за костюмите, които видяхте.

НИКОЛАЙ ЛЮЦКАНОВ:

Режисьорският съвет разглежда тези предложения за костюми и искам да кажа най-добри думи по посока на следното: Първо - те са материални, второ, - че те без да се художественодокументални са театрализирани и съдържат елемента на сатира. Малкият нюанс на сатира. В този смисъл режисьорският съвет изказа мнение, че са интересни и са в интересна посока.

ГЕОРГИ ГАЙТАНИКОВ:

Аз искам само да изкажа едно пожелание. Иска ми се мъжките костюми да бъдат малко по-цветни. Общо като тенденция са малко мрачни. Да има малко повече веселост, малко повече свежест. Защото това ще го търсим и ние като актьори. Затова е хубаво да бъде и визуално – една весела, по-пъстра картина да представляват.

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ:

Други мнения има ли? Няма!

Предлагам да приключим с костюмите на "Чичовци" и да преминем към втора точка от дневния ред. Има думата Асен Шопов за обяснения по макета на декора и костюмите за пиесата "Троянките".

АСЕН ШОПОВ:

Първата скица, която виждате от костюмите – Атина и Посейдон, втората е двама войници Талтибии, третата – Елена и Менелай, Андромаха и Касандра в червено, Хекуба и детето, и останалите са на хора. Това е по отношение на костюма.

По отношение на декора – има три елемента. Това, което виждате е игралната площадка, на която се развива сюжета на пиесата. От тази колесница до тази присъствува тази гигант-фотография, която затваря публиката в залата. Това е модела на съвременния свят в предполагаемото му бъдеще, или в онова, което го застрашава и днес – бомбата над Хиросима, Сталинград през Първата световна война и двете бойни антични колесници, които затварят разрушената Троя. В дъното е злато

и кръв и тази бодлива тел, нанизана на копия, за да напомня на концлагер. Това тук е плафона на камерна сцена, за декоративен елемент, трябва да се считат само златните въжета и това око в средата. Т.е. - другото е архитектурният плафон на залата. Това око е копие на една антична вазопис. Това са основните три елемента, които изграждат декоративното оформление на "Троянките".

Онова, което искам поверително да споделя, като по-деликатен момент и искам да вземете отношение - това е, че си позволявам да атакувам театъра със сценографско решение. Нещо, което не е хоби за мен, предполагам на някои е известно, и не съм си позволявал досега - от четири или пет години откакто съм в театъра. Това обстоятелство, донякъде произтича от факта, че прочитането на пиесата е така свързано с режисьорски решения, че в готовия вид, в който те постъпват като задължителен момент пред който и да е художник (доколкото съм споделял с някои от колегите, с които работя), никой, творчески не е готов да каже "да" - това исках, това ще правя, под това ще се подпиша отдолу. Т.е. - задължителността на тези елементи, като изискване - представлението ще се реализира в такава среда, вече определя един авторски момент, който ме изправя пред необходимостта - "ами като исках така, направи си го!".

От тук нататък, бих искал вашето внимание като преценка, без никакво притеснение "за" или "против". Т.е. - искам да прецените, ако считате това за удачно и за смислено, съответно да го одобрите или отхвърлите. Освен това, то ме изправя пред един втори въпрос - малко завишената

сметка, като стойност на това декоративно оформление за камерна зала, което също би трябвало да бъде обект на вниманието на съвета.

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ:

Имате думата.

ТАНЯ МАСАЛИТИНОВА:

На мен много ми харесва - в костюмите има нещо съвременно. Определено ми харесва. Има нещо осъвременено в костюмите - не мога да го усетя точно какво е. Но не ми харесва фона, който е в снимките. И ще кажа веднага защо. Много ми е директен намека. Хората ги разбират тези неща. Малко ми седи елементарно, като напомняне. Чудесно се разбира за какво става дума. Достатъчна ми е тази бодлива тел, отзад, която по нещо ми осъвременява ето този великолепен подиум, тези колони, които ми приличат на един почти изгорян свят, стопен, облъчен. Това е вече ползувано, тази Херопима вече до тук ми е дошла, въпреки, че всички я помним и трябва да я помним. Но искам да кажа, че намека ми е много директен. Със решението на основната сценична площадка всичко се изчерпва великолепно, това е, което ти искаш да постигнеш. За залата - достатъчно е може би една черна завеса, защото въпреки, че във фотосите е черно-Бяло, хората ще има да зяпат по тях, те ще привличат вниманието. За мен смисъла изцяло се изчерпва с този подиум. Това е моето дълбоко убеждение. Харесват ми костюмите - много са интересни. Има нещо съвременно в тях, а същевременно има и стил в тези вече съвсем митологични фигури.

АТАНАС ВЕЛЯНОВ:

Първо – костюмите много ми харесват, тонално и ако това се постигне би било чудесно. Преминаването от черно в една такава пастелна гама, е находка има някакъв блясък. В Гърция е характерен по-скоро светлият костюм, а тук ми харесва, че е потърсена обратната страна на костюма – тъмната част в него, което много, много добре би стояло.

За сценографското решение – аз мисля, че централната част е много добре решена, разбира се говоря така, без да познавам съвсем добре пиесата. Мисля, че Таня е права с тези ленто-фотоси. Имам предвид това, че те ще бъдат до самия зрител. За да бъдат видяни, трябва да има малко дистанция. Т.е. – единият зрител ще види това от дясната страна на залата – няма да има една пълна картина. Много харесвам черното решение от архитектурата тук. Защото ако би била бяла, би се получила някаква бутафория. А тук бутафорията няма да стои по този начин, ще стои като стопено и обгорено. Надявам се да го получите, за да стои добре на тази малка сцена. Защото там е много опасно да се търси натура от неистински материал. И мисля, че това може да се получи с някаква смола – по-скоро ми се иска да има нещо едва ли не като лава, като изгорял метал, нещо такова. Също проблем би било може би в изпълнението и на пода. Защото тук е добре, пластически направено, но на сцената как би било направено? Това е също важен проблем не само по макета. Много съм за централния план. Харесва ми. Представям си в осветление как би звучала тази фактура. Би могла да бъде постигната, тя вече може.

Наистина възразявам срещу тези фотоси и аз. Струва

ми се, че един трети момент влиза в цялото решение. Освен един материал, влиза и един обяснителен момент, което ми се струва че е илюстративен.

СТЕФАН ДАНАИЛОВ:

Имам въпрос:

Това, което сега показвате, може ли да се реализира евентуално, да речем в Пловдив. Както разбрахте театърът всяка година прави по едно пътуване. Това е спектакъл, който отговаря точно на този вид театри - антични. Това дете се казва - може да се играе и в летни театри. Дали може да се реализира и на голяма сцена, без да се прави нещо допълнително?

АСЕН ШОПОВ:

Това може да се реализира на всяка сцена.

Аз трябва да кажа и още няколко думи, тъй като се занимавам с личния въпрос - две думи по отношение на фотографията, не като отговор на постъпилите изказвания, а като имам предвид смисъла на тази фотография, която трябва да затвори салона. Смисълът ѝ според мен, пак като необходимост за представлението произтича от характера на пиесата. Целта е зрителната зала да влезе в игралната площадка. Не зрителят да наблюдава нещо на сцената, а да е вътре в самото действие. Това е контекста - между историческия фон - Троя и другия исторически фон - съвременния. Документално от фотографията - мисля, че е ясно. Що се отнася за дистанцията за възприятие, то е симетрично. Т.е. - единият блок зрители гледа отстреща, отстрешният блок гледа срещу себе си абсолютно съ-

ция елемент, а центъра е във вниманието на всички. Освен това двете врати в залата, които тука са маркирани, двете стълби също играят. Т.е. - това са двете площадки, на които влизат Атина и Посейдон вътре в залата - също е част от действието. За мен това е тоталното, цялостното свързване, не само от функционалната му гледна точка, но дълбоко от смисловата гледна точка, на сцена и зала. И адресът на представлението вкарва активно зрителя в самото действие. И завършвайки представлението, оставяйки последния ход на зрителната зала - нещо което е в текст - и всичко заложено като елементи е отиграно от текста, то няма друго функционално предназначение, но функционалното присъствие на декора тук идва по чисто смислови стойности. В това отношение и златото, и кръвта, и телената мрежа, и руините на Троя, включително и на света, е с цел обобщеният резултат от представлението да сложи знак на равенство между Троя, и да кажем планетата. Една цивилизация, която е загинала в рамките на града - държава при тогавашните средства на "бой" маркирани с колесниците, с които тогава са действували и са разполагали съответното съвременно присъствие сложено на съответната степен на средствата, до които вече човекът днес е достигнал. Т.е. - до критичната точка, която заплашва не Троя и не Херошима, като опит, а съдбата на планетата. В този смисъл, това има свое пряко предназначение вътре в представлението и аз считам, че не бива да се освободи от неговата смислова стойност, независимо от верното съображение за изконсумираност на средството или за банализираност на средството, за възможно атакуване по посока на илюстративност и т.н., но поредният опит с познати средства да се организира зрелище по един нов начин, на основата на

една конкретна драматургия с цел да постигнем нов ефект в смислово и емоционално отношение, е право на самия опит.

АДРИАНА АНДРЕЕВА:

На мен много ми харесва и декора и костюмите. Знам решението на Асен и смятам, че декора е абсолютно слят с решението му и със осъвременяването на пиесата, което търсим. Много силно впечатление ми направи решението на костюмите в черно на тези останали живи жени от Троя, които чакат в плен в лагера на Агамемнон, свързани като че ли с тези изпепелени колони, останали полуразрушени. Аз трудно приемам тази фотография и даже когато погледнах декора ми се стори, че като че ли тези колесници от хилядолетия са достигнали до нас — тази военна цивилизация, която е стигнала до това пано, което ще видим. Колесниците като че ли свързват миналото със сегашното. И също мисля, че в обсъждането пропускаме това око на бога, което гледа отгоре. Мисля, че това може да има много силно въздействие.

ГЕОРГИ ГАЙТАНИКОВ:

Аз искам да кажа, че много ми харесват костюмите. Централната част на декора е много силно въздействаща. Заедно с обяснението, което даде Асен, аз се радвам, че съм го разбрал така, както и той го разказа. Въпреки всичко ми се струва, че в тези пана, които трябва да оградят зрителната зала, които трябва да съществуват, безспорно, трябва да се намери една по-близка кореспонденция, въпреки това с онези

времена. Дали ще бъдат част от фотосите направени от платната на големи майстори, които изобразяват ужаси от война, или пък някакви битки, или резултатите от едно стълкновение между човешки групи и т.н. - но все пак да е малко по-близко към тази тема. Защото тази мрежа в дъното, тя достатъчно подбутва съзнанието на зрителя за съвременността, и по този начин ще звучи елегантно и по-деликатно. Този намек, който във всички случаи ще го има в залата.

КОНСТАНТИН ИЛИЕВ:

Мен никога не ме е смущавало това, че Асен Шопов се занимава със сценография. Аз мисля, че когато сценографи напоследък режисират и то с успех - така, неговата реализация като сценограф не е проблем. Струва ми се, и то не защото тази малка камерна зала е пълна с много декор, но нещо много ми тежи, Всичко това е много. Струва ми се, че по-лаконичен трябва да бъде декора за тази драматургия. За античната драма - много е характерна една строгост, едно по-малко спиране на детайла, едно по-уедряване. По повод на фотосите имам смущения - не защото са фотоси. Те са хубави, смислени, четливи, но аз като видя тази разтопена маса ми става ясно, че става въпрос за една атомна война. Всичко друго - като че ли може и без него.

За костюмите - тук е търсена една автентичност, която не съм сигурен дали непременно е нужна при това решение към което сте се стремили. Така например, както е решена централната част от декора - копие от седмия век преди новата ера и телени мрежи от нашия век - това би могло да го има и в костюма. Но това са пожелания, сигурно за едно друго реше-

ние, може би режисьорско. Спокойно мога да ги видя и в един костюм на същите елементи на военния костюм от различни времена. Струва ми се, че едно безредие в костюма, би било по-добре отколкото този автентичен костюм от гръцките вази. И тогава като че ли по-добре би се вързал декор и костюм...
Имам предвид тази централна част от декора, която явно на всички харесва и е действително хубава.

СТЕФАН ДАНАИЛОВ:

Аз се сетих за една телевизионна постановка на Христо Бояджиев "Макбет". Там имаше, мисля осъвременяване на костюма, и това му беше решението, което беше повече драстично. Всичките персонажи, които са около основните герои бяха направени като хитлеристи, със загадка в костюма от такова нещо. Което, гледайки го в началото беше любопитно, но после стана - "Сега сетете се за какво ви говорим"! Има го не опасението, да не стане такова дебалансиране - страх ме е от това, което говори Коста. За да тръгне този костюм от автентичната епоха до наше време, вече наистина ще стане, че обясняваме на хора-идиоти, които не знаят за какво става въпрос. Това ме плаши. Но другари, ние непрекъснато от години, откакто свят светува говорим, че войни не трябва да има, и непрекъснато - "гледайте, какво става!" Затова ние трябва директно да си напомним за тези неща. Не ме смущава, че ще влезна и ще видя нещо, което е от атомната ~~мкк~~ бомба или другите истории. Но на мен ми се струва, че това е много важно за колегите, които трябва да интерпретират тази много тежка за работа пиеса. И те ако нямат цялостната обстановка на нещо, което да ги акти-

визира или дето се вика да ги навива, ще е много трудно. Не може на фрагмент от колона да излезнат и да почнат да страдат и да вият и да бъде чудесия. Аз нямам уплах от такова нещо. Единственото – да не се отиде с този костюм до такава директност, която вече е и познатата по форма, да напомня за познати работи, което вече ще е много.

АНТОНИЯ КАРАКОСТОВА:

Не се претиснявам от автентичността, която присъства като решение в костюма, макар, че в него там е усетено много точно и присъствието на една съвременна линия – ненатрапчиво в автентичния античен костюм. Струва ми се, че в решението и на сценографията и на костюма присъствува съзнателното пресоване на тези две хилядолетия и 400 години човешка цивилизация, в които не сме мръднали твърде далече.

Тази фреска, на мен ми е необходима като фотопано, за да не стои залата удобно разположена като зрител на една антична, твърде далеч от нас трагедия, а като една провокация, за нещо което лично, персонално, политически в момента я засяга. Провокацията е необходима, за да не се седи удобно на театралното представление. При това тя е направена доста фино – това небе, което е и звездни войни за мен като възприятие, може би само тук нещо в монтажа на града – не в тази светлата част, която е прекрасно монтирана като фотомонтаж, а в тъмната част ми е малко по-излишна. Това е мое субективно усещане като движение на монтажа. Смятам, че са се справили много интересно като решение – и сценографско и за костюмите Асен Шопов и Цвета Маринова, чието име до този момент не чух.

НИКОЛАЙ МИЛЕВ:

Като финансово лице искам да информирам съвета, че тази пиеса по финансова сметка излиза 12500 лева. Досегашните постановки на камерна сцена са излизали на 5, 6, 7-хиляди лева. Искам да отправя едно пожелание към сценографа и към режисьора – ако може тази пиеса да излиза и на голяма сцена, за да има някаква рентабилност.

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ:

С тези гигантски фотоси на камерна сцена, също имам известни опасения, че също може да дойдат малко в повече, но не съм против. Но имам предвид, че това може да се играе и на големи сцени, където вече нещата ще се разположат съвсем добре.

Смятам, че в мъжките костюми съществува момент на буквалност, и скицата до тях също малко ме шокира. Докато женските костюми са разкошни.

Художественият съвет приема проекта за сценография и костюми на тази сума, която беше обявена тука. Но след като правим нещо, което отчитаме, че е добро, можем да си позволим и този лукс, като ще търсим от други места да бъдем по-икономични.

Минаваме към следващата точка от дневния ред – обсъждане на репертоара – докладва Николай Люцканов.

НИКОЛАЙ ЛЮКАНОВ:

Режисьорският съвет изказа опасения, че и при днешната ни среща ще има нещо пак недомислено, недогледано, затова защото имахме въпроси свързани със заглавията, които трябваше да споделим и с директора. Тъй като не можа да се състои тази среща, колегите изказват съмнения, дали ще бъде резултатно нашето обсъждане. Какво точно - след като художественият съвет се изкаже по предложените заглавия, отново ще изникнат някои въпроси, които директорът трябва да ратифицира сам. След като всички предлагаха много заглавия, след като художественият съвет предложи повече от 15 пиеси и т.н. режисьорите редуцираха всички заглавия, които сега ще ви прочета:

АСЕН ШОПОВ

1. ШЕКСПИР - "ХАМЛЕТ"
2. БЕКЕТ - "В ОЧАКВАНЕ НА ГОДО"

ЕНЧО ХАЛАЧЕВ

1. КОРНЕЙ - "СИД"
2. КАМЮ - "КАЛИГУЛА"

МЛАДЕН КИСЕЛОВ

1. РОБЪРТ БОЛТ - "ЧОВЕК НА ВСИЧКИ ВРЕМЕНА"
2. ГОГОЛ - "МЪРТВИ ДУШИ"

НИКОЛАЙ ЛЮКАНОВ

1. Г. ИБСЕН - "ПЕР ГИНТ"
2. ДОСТОЕВСКИ - "ИДИОТ"
3. ГОРКИ - "ВАРВАРИ"

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ:

Имате думата по предложенията на нашите режисьори. Върху тези заглавия сме умували дълго, защото все нещо не можем да съгласуваме, / Като моля да се има предвид, че в началото на сезона Ефремов ще прави "Сребърна сватба". Започваме със "Сребърна сватба", която трябва да върви с "Хамлет", както говорихме предварително. Ефремов ще дойде в началото на юни да си направи разпределението. Ще правим пиесата на К.Илиев "Прозорецът" на камерна сцена.

Имате думата, другари.

ТАНЯ МАСАЛИТИНОВА:

Тук не виждам нищо за камерна сцена, но тя има "Троянките" – много пиеси се събират. Точно "Годо" съм малко резервирана и ще ви каза защо. "В очакване на Годо" е класика за запада, т.е. минала е в класиката. Ние сме пропуснали за съжаление този период отдавна. Това е интересно за актьор, за режисьор като работа. Но като резултат аз много се боя, че няма да има ефект. Дори ето "Борци", която Енчо прави преди толкова време, която е от този сорт абсурдни пиеси, но с много по-ясна символика вътре – символиката на насилието на тези трима полковници: Аз помня реакцията на публиката – една по-млада публика приемаше любопитно, и имаше въздействие. Но от по-възрастната публика реакциите бяха по възмутени – "Какво играете? Каква е тази глупост?" Мисля, че малко закъснял адрес е "В очакване на Годо" за нашия театър, Това е мое мое мнение. Би могло да се замести с нещо, което да има посещение на публика. Трудно можем тепърва да накараме нашата

публика да разбере... Другите заглавия са чудесни, но те са много. Разбира се ще останат само две най-много, три даже. Защото като се сложи "Сребърна сватба" тя ще се работи до новата година, за другите времето няма да стигне.

ИВАНКА ДИМИТРОВА:

За мен реално могат да станат четири пиеси. Не се знае паралелно със "Сребърна сватба" още какво ще върви, защото тя още няма разпределение и съответно от това ще се взема от режисьорите едната или другата пиеса. Сигурно режисьорите ще поставят по една голяма пиеса горе, и по една малка пиеса - долу. Което никак няма да пречи и ще обогати нашия репертоар. За "В очакване на Годо" - добре - пропуснати са 20-30 години, но поне с това което е било най-богатото най-последно трябва да попълним и съзнанието на нашия зрител за да можем да знаем какво ще следи утре като драматургия като душевно изискване на зрителя и на съвременния човек. С такива пропуски не трябва да вървим - слава богу, че се сещаме за нещо, което е "лицето" на един период, на едно търсене след това страшно военно време на втората война за психиката на съвременния човек. И затова мисля, че от това похубаво не можем да желяем, по нататък дано нашите режисьори да направят това, което са предложили. Всяка пиеса, с която наваксваме този период е едно огромна стойност за нашия репертоар. И ние ще имаме действително един репертоар на Национален театър. Аз благодаря на режисьорите, че са стигнали до едно такова съгласие и очаквам от тях голямата работа.

ЮЛИЯН ВУЧКОВ;

Другари, аз смятам, че ние трябва да се предпазваме поне малко от механични изказвания – това ще стане, онова няма да стане. Нещата трябва да се обсъдят по същество. Разбира се всички тези заглавия са великолепни, но ние не обсъждаме заглавия, въобще така абстрактно, отвлечено, ами с оглед на една политика, с оглед на съвременния зрител от какво той има нужда, какво най-много му се харесва. Всички тези заглавия сами по себе си са великолепни. Това са класици и са големи имена. Има елементарни неща, които трябва да видите. Ако не сте ги видели да ви обърна внимание – този репертоар е изключително тежък, като гама, като настройка, като емоционално въздействие. Целият репертоар върви изцяло в един план. Трябва да се мисли и за това, че салоните са празни, че ние губим зрителя, Народният театър е един от най-посещаваните, вярно е това – за негова чест, но това не значи, че той също трябва да си изпразни залите, както почти всички театри са ги изпразнили. И да си правим вътрешни комплименти – няма никаква полза от това. Сега има един контрес, който ни даде пример за висока критика – щом някой дойде и каже нещо критично и ние веднага на нож го приемаме. Така не може да се работи. Ще се чуват и обратните мнения. Това е абсолютно в една гама – целият репертоар. И дума не може да става за жанрово разнообразие. Ето Таня ме подкрепя, мълчаливо макар – само тя ме подкрепя, защото я е страх от някой друг да не каже "Защо подкрепи?" Всичко е в една гама – и жанрова, и емоционална, и като психологическо въздействие, и като атмосфера. Дайте да видим какво се играе сега, този сезон. Да съчетаем новият репертоар на фона на това, което вие показвате – "Вечер" – въз-

можно най-мрачна история – великолепен спектакъл. Искам да ме разберете, това е великолепна пиеса. И на Дико съм казвал – най-висока оценка му давам, и в списанието съм го написал, навсякъде го говоря, но става дума като гама – тежко, ултра-драматично, трагично дори. "Обещай ми светло минало" – също тежко, психологическо, пренатоварено, пренаситено. "Американска терапия" – няма какво да говорим за терапията, абсолютно в същата гама. Дайте на зрителя малко други гамии. Не става въпрос, да кажете, че той иска разкрасени пиеси. Аз ви говоря за класиката. Не ви говоря за никакви съвременни български пиеси, че да кажете, че искам да ви предложи нещо безконфликтно. Как може да не ви дразни да не забележите това нещо. И сегашния сезон, който ще предложите на публиката ще го натоварите с такава еднотипна и тежка драматургия. Пък и не винаги тежката драматургия значи, че е много сложна. Аз подкрепям изцяло желанието да се ориентира режисурата по принцип към една по-дълбока, по-сложна, по-философска драматургия. Това по принцип е великолепно, защото това е Народен театър и не може да прави тинтири-минтири. Въпросът е да се оцели мярката. Да не се отиде в другата крайност, която също е една еднопосочност на мисленето. Този зрител има необходимост от много неща. От всички заглавия, най-много ме убеждава "Хамлет". Защото, това е пиеса за безсмъртния, за вечния хуманизъм, даже може да се свърже и с въпроса за войната. Защо трябва да има само буквална илюзия за войната – има и косвена. По същество, тук става дума именно – против насилията, против деспотизма – всичко онова, което сега твърде много се свързва с цялата атмосфера на нашата епоха – наси-

лието и деспотизма. И понеже има и много светлина в тази пиеса, въпреки драматизма, въпреки трагедията, разбирате в какъв смисъл става дума за светлина – може би не е много точна думата, но аз така някак си я приемам. Другите заглавия, които сами по себе си са много добри, трябва да се балансират с други неща. В този репертоар не може да няма поне една комедия – велика комедия, също сложна. Не е само трагедията, като жанр, тази която е велика. И то при наличието на толкова тежки пиеси. През настоящия сезон ще блъснете още три такива и ще се чудят хората какво да правят. Според мен най-безспорното заглавие е "Хамлет". Аз заставам зад него. В никакъв случай зад Бекет – споделям това, което казва Тая. Споделям много високия професионализъм на Бекет. Но "Хамлет" – това ще кореспондира безусловно с нашата епоха. Особено при един интересен прочит, към който смятам, че Асен положително ще се отрази. Иначе не би се хванал въобще да я прави. А пък и ние сме в дълг към тази пиеса. Тя е най-великата пиеса. Ние тук не сме я играли десетилетия и това е малко срамота. От там нататък и "Човек на всички времена" – и дума не може да става, според мен. Това е една риторика, много красива, много приятна – свръх тежка пиеса, която много ще обремени зрителя. Ако беше в съчетание с други заглавия, бих я приел заради красотата на словото и т.н. По-доброто заглавие, безспорно е "Калигула" – по-съвременна и интересна пиеса. Но трябва да се помисли, че тя също е тежка и като гама, и като психологическо въздействие. Това което предлага Младен Киселов – моя мечта е да видя на сцената "Мъртви души". Но дали той ще ни предложи една великолепа драматизация – това е много трудно да се драматизира. А самото произведение е изключител-

но тежко. Що се отнася до първата пиеса тя е много стара вече, много известна вече. Тя се износи, тя се игра в цял свят. Напоследък има великолепни западни пиеси - много по-силни, много по-кореспондиращи със съвременния зрител и много по-актуални. За Робърт Болт не може да става дума вече, според мен. Премислена страница - като критерии, като позиция, като подход към творческата задача и т.н. А "Мъртви души" при наличието на други заглавия може да се прави по-нататък, за друг сезон. То е много тежко - тук Таня е права, какви усилия ще погълне това на състава. И технически сложна и многочислена. Целият български народ да се изсипе да играе пиесата, но това не е "Чичовци", което е блестящо - все пак е нашенско и актьорите много по-бързо могат да го овладеят. Имаме традиции, нали? Надяваме се и очакваме много от тази пиеса. Какво мога да кажа за нещата на Люцканов - те са великолепни и трите пиеси, но също много тежки. Аз на Люцканов му споделих в един наш разговор, с който той се обърна към мен, с молба за напомняне - никога няма да забравя един негов спектакъл "Девојка с кърчаг", примерно ви казвам, на Лопе де Вега във ВИТИЗ - това беше един празник на младостта, на вдъхновението, на една великолепна работа - чиста режисьорска, както той умее чисто и богато да работи, с въображение. Бих го насочил, към нещо от този тип. В репертоара трябва да има и малко младост. Това са гениални произведения, но като изключим "Хамлет", историята тежи много. Съвременната тема, също е доста ушета, но след като ще се играе "Прозорецът" на Константин Илиев, това вече е по-друго. Нещата се променят вече в позитивен план, както и "Сребърната сватба". От

тези заглавия, аз категорично бих застанал единствено зад "Хамлет". Това е една драматургия драматична - колкото и да е трагична, а винаги ти действа възродително, когато се заштити. Всичко останало твърде много тежи. Може да влезе едно от тези заглавия - или "Калигула", или "Мъртви души", или "Идиот", но само ако малко бъде затапено с някаква друга пиеса, с друга атмосфера - с блясъка, с празничното начало, със светлината, с хумора. И от това има нужда зрителят - дайте да се съобразяваме малко повече с него. Аз не съм бил на предварителните ви разговори, но вие сте длъжни да се съобразите с някои изисквания на зрителя. Достатъчно умни хора сте тука, всички коджа режисьори - може би сте пропуснали, случва се, но корекция трябва да се направи. Задължително! Едно от тези заглавия, за които аз говорих задължително трябва да включите в репертоара. Това са моите бележки.

ТАНЯ МАСАЛИТИНОВА:

Необходимо е да има една голяма комедия. Аз ви цитирах и Шекспир, " Гогол и "Ревизор" - има нужда.

НИКОЛАЙ ЛЮЦКАНОВ:

Може ли да дам обяснение. Мисля, че тук има недооценяване на някои неща. От миналия сезон излязоха "Синята птица", - ако това е е оптимизъм - здраве му кажи. "Дон Жуан" и "Чичовци". При наличието на "Обещай ми светло минало" и "Вечер". Таня иска велика комедия - ако "Мъртви души" не е голяма комедия, тогава аз съм ходжа. Ако "Мъртви души" не е голяма комедия, аз не разбирам какво точно е. Ние режисьорите

мислихме за това, и затова се предлага едно такова решение. Аз не зная дали всички помнят "Пер Гинт" – горе-долу и днес става така, както примерно миналия път на обсъждането на "Синята птица", един човек говореше: "... в МХАТ, сцената в гората..." – не станах да говоря, защото ми стана наудобно. Там не се играе сцената в гората. Искам да кажа, че така както, примерно за "Синята птица" нашите спомени са от студенските години и това е нормално, така и за "Пер Гинт" – също нашите спомени са от студенските години. Няма какво да се лъжем. Там "Пер Гинт" отива в пустинята, та му играят бедуини и робини, та отива на морето и му потъва кораба, та препуска с коне и какво ли не – ако там няма форми, зрелищност, занимателност, цвят, оптимизъм и т.н. докато най-накрая в един философски аспект се разобличи индивидуализма и философията на егоизма и т.н., аз не знам как да се разсъждава. И ако "Мъртви души" не е голяма комедия, и ако "Пер Гинт" не носи театралност? При това, при наличието на много комедии, половината от репертоара ни е комедиен. Това, което се играе в момента – половината е комедиен. Ние сме говорили за всичко това. Естествено ока стане така – "Хамлет", "Калигула", "Идиот" – естествено ще стане трудно и дебалансирано разполагане на сезона. Затова се предлага малко по-широка листа, за да може "Хамлет" или "Пер Гинт" с "Мъртви души" да се съчетаят. От една страна художественият съвет на това заседание вече иска големи имена, голямата класика – ето и "Мъртви души", ето и "Пер Гинт" – от друга страна пак не ви уйдисва. Трябва да се уточним, точно какво се иска. "Мъртви души" не е ли голяма комедия?

ЮЛИЯН ВУЧКОВ:

"Мъртви души" не е голяма комедия, "Мъртви души" е сатира. Сатирата е нещо доста по-сложно от комедията. Тя е пиеса, която в някои отношения звучи много по-сурово и много по-страшно, отколкото най-страшната драма и най-страшната трагедия. Ако ние ще играем "Мъртви души" като комедия, смятам, че няма нужда да играем "Мъртви души", ще играем нещо друго. Можеш да кажеш, че това е траги-комедия, можеш да кажеш гротеска, даже трагическа-гротеска, но да говорич, че е чиста комедия - няма защо и ти го знаеш по-добре от мене. Ако някой режисьор се наеме да я прави като комедия, мисля, че много ще сбърка, защото това няма да бъде Гогол. Второ - тя е една пиеса изключително тежка и за реализация, вашите предложения са много тежки за сценична реализация, и за техническа, и за всякаква, във всяко едно отношение. Та какво страшно има тука, аз не мога да разбера, това драматизиране - предлагате едно заглавие - ми поне едно предложение да приемете откънча, да има една комедия.

АСЕН МИЛАНОВ:

Николай, Юлиан е много убедителен - нека е сатира. нека е комедия. Много хубав жанр - но е прав - да има и една комедия. От тези големи заглавия - ще останат две, навярно. Аз също мисля, че "Калигула" е много интересно нещо, макар и тежко. Без "Мъртви души", също не виждам този сезон "Мъртви души", "Хамлет", "Калигула" - аз съм много доволен от това. Също съм на мнение, че трябва малко да поразмислим за Годо. Може да не е сега, но аз мисля, че по-нататък - въз-

можно е. Не заради друго, трябва да се разбере – понякога творческата личност, режисьорската иска да се върне малко назад, към нещо което не е правил, и което е искал да прави. "Годо" може да мине в един от бъдещите ни планове, на следващи съвети, когато да кажем балансът ще е малко по-добър. Това е също много оригинален път за режисура. Тенденциите са хубави.

АСЕН ШОПОВ:

Две думи искам да кажа в посока на разговора и то най-вече затова, че неискам "Годо" да обременява разговора, един път е нещо за камерна сцена в момента, в който наистина сериозно се мъчим да решим дилемата на голяма сцена. После това за мен е експериментално предложение. Приемам всичките съображения – но считам по принцип, че каквото и да е съображението, важно е какъв ще бъде резултатът. Това винаги е зависело от нас. Най-често е бил на края на Дунава. Но с две думи – какво искам да защита? Не за тази година, не за другата – за която искате – аз държа на заглавието. Когато му дойде времето, независимо от това, който и да е – все едно, с изричното "против" заради тези и тези съображения, аз ще се съобразя и с директор, и с художествен съвет. Става въпрос за идейни съображения. Но твърдя, че онова, което е отминало – през 1953 година се е родила пиесата – тя не е остаряла. Времето днес я връща към живот. Не знам точно съдържание на понятието абсурдизъм, но пиесата е абсолютно реалистическа. Това е сто процентова комедия в същността си, и изразните средства, това е изключителен театър, с възможността за мен да се срещнат четири човека на партньорско

равнище, решавайки задача, която е точно толкова насочена, колкото примерно "Троянките" по отношение на външната политическа ситуация. Стига да се прицелим по въпроса какво е онова, което очакваме. Така, че не държа сега на това натрапчи присъствие на заглавието като решаване на въпроса. Нека да бъде другия сезон, или който искате сезон, или нека въобще да отпадне от разискванията, ако това ще обременява разговора във вид на "Какво предлагате?", че на всичкото отгоре и една абсурдна пиеса.

Какво да правим с четирите заглавия за голяма сцена? Ако този въпрос е решим, ще имаме някакво конструктивно решение за почване на работа.

АДРИАНА АНДРЕЕВА:

Искам да кажа, че не помисляме за жените в състава. И ще стане така, че другаря директор накрая на сезона ще каже, както стана и с "Троянките" - "Дайте една пиеса за жените, намерете я веднага!" Наистина репертоарът звучи мрачно, като се прочете списъка заглавия, но тази дума "светлина", която употребява Ю. Вучков, която оставя това великолепно представление на "Синята птица" в душата - трябва да я има в нещо. Може би това, което Таня каза, не трябва да се отмени - "Сън в лятна нощ" или тези великолепни комедии на Шекспир - нищо не коства, че ще се прави "Хамлет" да се направи и "Сън в лятна нощ", което съм гледала преди 35 години. И ще има и за жените работа.

Исках да изкажа възторга си, че ще играем "Прозорецът" на К. Илиев. Отдавна тнябваше да вземем негова пиеса

и да си го съхраним за нас, а не да го правят другите театри.

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ:

Аз съм разкъсан на парчета, понеже на мога да не взема под внимание мнението на Юлиан Вучков, което, както и Асен Миланов каза, че е добро мнение. Ние умувахме доста по този проект, но както се вижда не сме стигнали до едно абсолютно балансирано решение и предложение, което да бъде по-безупречно, защото така както се предлага репертоара, той е интересен. Аз също съм съгласен, че "Мъртви души", което имаме предвид, като представление е жанрово разнообразие – гротеска ли ще бъде, сатира ли... но няма да бъде мрачно. Аз предлагам да се ориентираме върху този проект и ще водим един допълнителен разговор с режисьорите – кое точно ще остане. Ние имаме възможност и в процеса на сезона да правим неща, които са в интерес на цялостния репертоар на театъра, и в интерес на цялостната политика на театъра. Това предложение не бива да го приемаме като абсолютно заковано, макар че от Обединението правят точна сметка колко заглавия са реализирани, колко не-реализирани. Затова смятам, че ние можем да отчетем, с което и Ю. Вучков е съгласен, че предлагаме заглавия и драматургия, която е от много високо качество. И трябва очевидно да се внесе някакъв по-весел нюанс, за да се закръгли работата. Художественият съвет при това положение може да каже, че приема този проект, с пожелание да се помисли допълнително за едно заглавие от голяма класика-комедия.

НИКОЛАЙ ЛЮЦКАНОВ:

Аз съм длъжен да поясня нещо. Аз лично предлагам няколко пъти "Веселите уиндзорки" на Асен Шопов. Трябва някой да се навие да види решението на комедията, да има прочит, за да я направи.

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ:

Искам да информирам художествения съвет - за гастрол в Съветския съюз вместо "От ума си тегли" ще пътува "Синята птица". Това е мое предложение - искам да информирам художествения съвет, не да поставям въпроса на обсъждане.

Освен това, тук постъпи една молба от актрисата Райна Каназирева, която иска да участва в "Троянките" като дубльорка на Виолета Минкова - в ролята на Андромаха, Какво ще каже режисьора Асен Шопов?

АСЕН ШОПОВ:

Невъзможно е. Тя може да влезе с три репетиции в сюжетна пиеса - не може да влезе в балет. Това е невъзможно и не търпи коментар.

ПРЕДСЕДАТЕЛ ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ:

Закривам заседанието.

ДИРЕКТОР:

/Д. Фучеджиев/